

การเลี้ยงและป้องกันโรค ในไก่พื้นเมือง

การเลี้ยงและป้องกันโรค ในไก่พื้นเมือง

พันธุ์ไก่พื้นเมือง

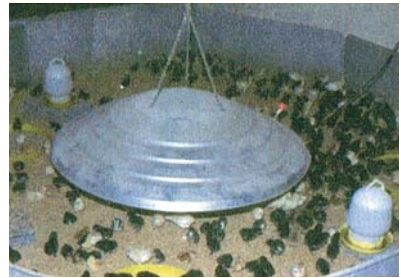
ไก่พื้นเมืองในชนบทหมู่บ้านต่างๆ มีหลากหลายพันธุ์ เช่น ไก่แจ้ ไก่คู ไก่ตะเภา ไก่เบตง และไก่ชน โดยทั่วไปส่วนใหญ่แล้ว ไก่พื้นเมืองในหมู่บ้านจะเป็นสายพันธุ์ไก่ชน สังเกตได้จากแม่ไก่จะมีขนดำ หน้าดำ และแข้งดำ หงอนหิน แต่จะมีแม่พันธุ์บางส่วนที่มีสีเทา สีทอง แต่หงอนก็ยังเป็นหงอนหิน ซึ่งก็เป็นลักษณะหงอนของไก่ชนอยู่ดี เหตุที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงไก่พื้นเมืองสายพันธุ์ไก่ชน เพราะว่าไก่ชนจะมีรูปร่างใหญ่และยาว เจริญเติบโตดีและแม่พันธุ์ก็ไข่ตก เนื่องจากนักผสมพันธุ์ไก่ชนได้คัดเลือกลักษณะดีเด่นไว้อย่างต่อเนื่องนับร้อยปีมาแล้ว เกษตรกรเพื่อนบ้านจะขอซื้อ ขอยืมหรือขอไปขยายพันธุ์มากกว่าไก่พันธุ์อื่นๆ ถ้าวิเคราะห์ในด้านพันธุศาสตร์พบว่า ไก่พื้นเมืองในหมู่บ้านทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เลี้ยงปล่อยตามธรรมชาติ การเจริญเติบโตในระยะอายุ 4 เดือนแรก เฉลี่ยใกล้เคียงกันมาก คือ เติบโตวันละประมาณ 9-10 กรัมเท่านั้น แสดง

ให้เห็นว่าไก่พื้นเมืองเหล่านี้เป็นสายพันธุ์เดียวกันถ้าหากไม่ค่านิ่งสีของขน อย่างไรก็ตาม ภูมิประเทศสามารถวิจัยผสมพันธุ์คัดพันธุ์ไก่พื้นเมืองมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2532 โดยเริ่มจากสายพันธุ์ไก่ชนจาก 17 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่การปรับปรุงพันธุ์ไม่ได้เน้นในด้านการชนแต่เน้นในด้านการเจริญเติบโต และไข่ดก เพื่อให้สามารถขยายพันธุ์ได้รวดเร็ว สำหรับไก่ชนไทยแท้สีขนแยกได้หลากหลายถึง 17 สีขน เช่น เหลืองหางขาว ประดู่หางดำ เหลืองเลา ประดู่เลา แสมดำ เป็นต้น

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองอายุ 0-6 สัปดาห์

ลูกไก่ที่จะเลี้ยงขุนขายเนื้อส่งตลาด หรือพวกที่เลี้ยงไว้ทำพันธุ์ในอนาคตนั้น จำเป็นจะต้องมีการดูแลและเลี้ยงดูอย่างดี เริ่มจากลูกไก่ออกจากตู้ฟักให้นำไปกกด้วยเครื่องกกลูกไก่เพื่อให้อบอุ่นด้วยอุณหภูมิ 95 °F ในสัปดาห์ที่ 1 แล้วลดอุณหภูมิลงสัปดาห์ละ 5 °F กกลูกไก่เป็นเวลา 3-4 สัปดาห์ ลูกไก่ 1 ตัว ต้องการพื้นที่ในหึ่งกกลูกไก่ 0.5 ตารางฟุต หรือเท่ากับ 22 ตัวต่อตารางเมตร การกกลูกไก่ให้ดูแลอย่างใกล้ชิด ถ้าหากอากาศร้อนเกินไปให้ดับไฟกก เช่น กลางวันใกล้เที่ยงและบ่ายๆ ส่วนกลางคืนจะต้องให้ไฟกกตลอดคืน ในระหว่างกกจะต้องมีน้ำสะอาดให้กินตลอดเวลา และวางอยู่ใกล้รางอาหาร ทำความสะอาดภาชนะใส่น้ำวันละ 2 ครั้ง คือ เช้าและบ่าย ลูกไก่ 100 ตัว ต้องการรางอาหารที่กินได้ทั้งสองข้างยาว 6 ฟุต และชวดน้ำขนาด 1 แกลลอน จำนวน 3 ชวด ทำวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล โรคหลอดลมอักเสบติดต่อและฝีดาษ ทำวัคซีนทั้ง 3 ชนิดตามโปรแกรมวัคซีนท้ายเล่ม

การกกลูกไก่พื้นเมืองอายุ 0-3 สัปดาห์ เพื่อให้ความอบอุ่น

ลูกไก่พื้นเมืองอายุ 2 สัปดาห์

การให้อาหารลูกไก่ระยะกก (1-14 วันแรก) ควรให้อาหารบ่อยครั้ง ใน 1 วัน อาจแบ่งเป็นตอนเช้า 2 ครั้ง ตอนบ่าย 2 ครั้ง และตอนค่ำอีก 1 ครั้ง การให้อาหารบ่อยครั้งจะช่วยกระตุ้นให้ไกกินอาหารดีขึ้น อีกทั้งอาหารจะใหม่สดเสมอ จำนวนอาหารที่ให้ต้องไม่ให้อย่างเหลือเพื่อจนเหลือล้นราง ซึ่งเป็นเหตุให้ตกหล่นมาก ปริมาณอาหารที่ให้ในแต่ละสัปดาห์ และน้ำหนักไก่โดยเฉลี่ยแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 น้ำหนักและจำนวนอาหารผสมที่ใช้เลี้ยงลูกไก่พื้นเมืองอายุ 0-6 สัปดาห์

อายุลูกไก่	น้ำหนักตัว (กรัม/ตัว)	จำนวนอาหารที่ให้ (กรัม/ตัว)	อัตราแลกเนื้อ (กก.)	การจัดการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
สัปดาห์ที่ 1	49	7	0.86	- ทำวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิลหลอดลมอักเสบติดต่อและฝีดาษ
สัปดาห์ที่ 2	76	11	1.46	
สัปดาห์ที่ 3	115	21	2.18	
สัปดาห์ที่ 4	185	30	2.45	- อัตราการตายไม่เกิน 3%
สัปดาห์ที่ 5	250	32	2.46	- ชั่งน้ำหนักเฉลี่ยเมื่อสิ้นสัปดาห์ โดยการสุ่มตัวอย่าง 10% เพื่อหาค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบกับตารางมาตรฐาน
สัปดาห์ที่ 6	370	33	2.48	

อาหารผสมที่ให้ในระยะ 0-6 สัปดาห์นี้ มีโปรตีน 18% พลังงานใช้ประโยชน์ได้ 2,900 กิโลแคลอรี/กก. แคลเซียม 0.8% ฟอสฟอรัส 0.40% เกลือ 0.5% (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ส่วนประกอบของอาหารลูกไก่พื้นเมืองอายุ 0-6 สัปดาห์

ส่วนประกอบในอาหาร	% ในอาหารผสม	สูตรอาหารผสม (กก.)		
		วัตถุดิบ 1	1	2
โปรตีน	18	ข้าวโพด	63.37	56.75
กรดอะมิโนที่จำเป็น		รำละเอียด	10.	15
ไลซีน	0.95	กากถั่วเหลือง	10.88	21
เมทไธโอนีน + ซีสติน	0.63	ใบกระถินปน	4	-
ทริปโตเฟน	0.2	ปลาปน (55%)	10	5
ทรีโอนีน	0.69	เปลือกหอย	1	0.5
ไอโซลูซีน	0.81	ไคแคลเซียม	-	1
อาร์จินีน	1.15	เกลือ	0.5	0.5
ลูซีน	1.65	พรีมิกซ์ลูกไก่	0.25	0.25
เพนิลอะลานีน + ไทโรซีน	1.55	สมุนไพร (กรัม)	180	180
ฮีสติดีน	0.46	รวม	100	100
เวอรีน	0.94	หมายเหตุ 1. ข้าวโพด ข้าวฟ่าง และปลายข้าวใช้แทนกันได้ 2. ถั่วพุ่ม ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ก่อนใช้แช่น้ำเดือด นาน 15-20 นาที ตากแดดและบดผสมอาหารต่อไป 3. สมุนไพร 180 กรัม ผสมจากฟ้าทะลายโจร 144 กรัม + ขมิ้น 2 กรัม + ไพล 29 กรัม เป็นน้ำหนักแห้ง		
ไกลซีน + เซรีน	0.7			
คุณค่าทางโภชนา				
พลังงานใช้ประโยชน์ได้ (กิโกลแคลอรี/กก.)	2,900			
แคลเซียม	0.8			
ฟอสฟอรัส	0.4			
เกลือ	0.5			
วิตามิน + แร่ธาตุ	++			

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองระยะเจริญเติบโต อายุ 7-16 สัปดาห์

การเลี้ยงไก่ระยะเจริญเติบโตระหว่าง 7-16 สัปดาห์ เป็นการเลี้ยงบนพื้นดินปล่อยฝูงๆ ละ 100-200 ตัว ในอัตราส่วนไก่ 1 ตัวต่อพื้นที่ 1.4 ตารางฟุต หรือไก่ 8 ตัวต่อตารางเมตร พื้นคอกรองด้วยแกลบหรือวัสดุดูดซับความชื้นได้ดี การเลี้ยงไก่อายุนี้ไม่ต้องแยกไก่ตัวผู้ออกจากไก่ตัวเมียเลี้ยงปนกัน การเลี้ยงที่มีวัตถุประสงค์เพื่อขายเป็นไก่เนื้อพื้นเมือง จะต้องเลี้ยงแบบให้อาหารกินเต็มที่ มีอาหารในถังและรางอาหารตลอดเวลา เพื่อเร่งการเจริญเติบโตให้ได้ น้ำหนักตามที่ตลาดต้องการ ให้น้ำสะอาดกินตลอดเวลา ทำความสะอาดขวดน้ำวันละ 2 ครั้ง คือ เช้าและบ่าย ลูกไก่อายุนี้ต้องการรางอาหารที่มีลักษณะยาวที่กินได้ทั้งสองข้าง ยาว 4 นิ้วต่อไก่ 1 ตัว หรือรางอาหารชนิดถักที่แขวนจำนวน 3 ถึงต่อไก่ 100 ตัว ต้องการรางน้ำอัตโนมัติยาว 4 ฟุต หรือน้ำ 24-32 ลิตรต่อไก่ 100 ตัว ฉีดวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล ฉีดเมื่อลูกไก่อายุครบ 8 สัปดาห์

ตารางที่ 3 แสดงน้ำหนักมีชีวิตและจำนวนอาหารที่เลี้ยงของไกรุ่นพื้นเมืองอายุ 7-16 สัปดาห์

อายุลูกไก่ (สัปดาห์)	น้ำหนักตัว (กรัม/ตัว)	จำนวนอาหารที่ให้ (กรัม/ตัว/วัน)	อัตราแลกเนื้อ (กก.)	การจัดการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
7	443	38	2.5	
8	363	56	2.56	
9	676	50	2.62	
10	872	55	2.75	- ฉีดวัคซีนนิวคาสเซิล และ
11	901	57	2.79	อหิวาต์ไก่ พร้อมหยอดวัคซีน
12	1,146	64	2.8	หลอดลมอักเสบติดต่อ
13	1,248	66	2.97	- ให้อาหารแสงสว่างไม่เกินวันละ
14	1,386	69	3.21	12 ชั่วโมง
15	1,490	73	3.46	- เปลี่ยนวัสดุรองพื้นทุกๆ รุ่น
16	1,689	80	3.5	ที่นำไกรุ่นใหม่เข้ามาเลี้ยง

ตารางที่ 4 แสดงส่วนประกอบของอาหารผสมสำหรับไก่รุ่นพื้นเมืองเพศผู้และเพศเมียอายุ 7-16 สัปดาห์

ส่วนประกอบในอาหาร	% ในอาหารผสม	สูตรอาหารผสม (กก.)		
		วัตถุดิบ 1	1	2
โปรตีน	14.4	ข้าวโพด	73	63.75
กรดอะมิโน		รำละเอียด	5	18
ไลซีน	0.69	ใบกระถินป่น	4	-
เมทไธโอนีน + ซีสติน	0.54	กากถั่วเหลือง 44%	12.25	11
ทริโตนเฟน	0.15	ถั่วเหลืองเม็ด	-	-
ทริโอนีน	0.54	ปลาป่น (55%)	3	5
ไอโซลูซีน	0.62	เปลือกหอยป่น	1	0.5
อาร์จินีน	0.87	โดแคลเซียมฟอสเฟต	1	1
ลูซีน	1.42	เกลือป่น	0.5	0.5
เพนิลอะลานีน + ไทโรซีน	1.24	พรีมิกซ์	0.25	0.25
ฮีสติดีน	0.38	สมุนไพรมะพร้าว (กรัม)	180	180
เวอรีน	0.76	รวม	100	100
ไกลซีน + เซรีน	0.58	หมายเหตุ 1. ข้าวโพด ข้าวฟ่าง และปลายข้าวใช้แทนกันได้ 2. ถั่วเหลืองเม็ดต้องต้มสุกก่อนใช้ 3. สมุนไพรมีส่วนผสม เช่นเดียวกับตารางที่ 2		
คุณค่าทางโภชนา				
พลังงานใช้ประโยชน์ได้ (กิโลแคลอรี/กก.)	2,900-3,000			
แคลเซียม	0.85			
ฟอสฟอรัส	0.53			
เกลือ	0.5			

การเลี้ยงไก่สาวอายุ 17-26 สัปดาห์

การเลี้ยงไก่สาว อายุ 17-26 สัปดาห์ เลี้ยงในคอกบนพื้นดินเลี้ยงปล่อยเป็นฝูงๆ ละ 100-150 ตัว พื้นที่ 1 ตารางเมตรเลี้ยงไก่สาวได้ 5-6 ตัว ถ่ายพยาธิภายในด้วยยาประเภทพิฟเพอราซิน อาบน้ำฆ่าเหาไรไก่ โดยใช้ยาฆ่าแมลงชนิดผงชื่อ เซฟวิน 85 ตวงยา 3 ช้อนแกงต่อน้ำ 20 ลิตร หรือใช้ยาอาซูนโทนหรืออนุวอนก็ได้ นำไก่อลงจุ่มน้ำดูให้ขนเปียกจนทั่วลำตัวและก่อนนำไก่อขึ้นจากน้ำยา ให้จับหัวไก่อจุ่มลงในน้ำก่อนหนึ่งครั้งเป็นอันเสร็จวิธีการฆ่าเหาไรไก่

ตารางที่ 5 แสดงน้ำหนักไก่สาว จำนวนอาหารที่จำกัดให้กินและวิธีการจัดการอื่นที่เกี่ยวข้องสำหรับไก่สาวอายุ 17-26 สัปดาห์

อายุลูกไก่ (สัปดาห์)	น้ำหนักตัว (กรัม/ตัว)	จำนวนอาหารที่ให้ (กรัม/ตัว/วัน)	การจัดการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
17	1,662	68	- ถ่ายพยาธิและอาบน้ำฆ่าเหาไรไก่อก่อนแม่ไก่เริ่มไข่ - ให้แสงสว่างไม่เกิน 1-12 ชั่วโมง
18	1,737	70	
19	1,784	70	
20	1,861	70	- แม่ไก่เริ่มไข่ - ให้แสงสว่างวันละ 14-16 ชั่วโมง
21	1,870	70	
22	1,880	70	
23	1,889	80	จำกัดอาหารให้กินไม่เกินตัวละ 80 กรัม/ตัว/วัน
24	1,898	80	
25	1,980	80	
26	1,918	80	

การเลี้ยงไก่สาวต้องควบคุมจำนวนอาหารที่ให้กิน สุ่มชั่งน้ำหนักทุกๆ สัปดาห์ เปรียบเทียบตารางมาตรฐาน ให้น้ำกินตลอดเวลา คัดไก่อป่วยออกจากฝูงเมื่อเห็นไก่อแสดงอาการผิดปกติ ทำความสะอาดคอกและกลับแกลบหรือวัสดุรองพื้นเสมอๆ เมื่อเห็นว่าพื้นคอกเปียกชื้น และคอกไก่ต้องสามารถระบายอากาศได้ดี คอกไก่ไม่ควรจะมีตีบ อับลม แสง

ตารางที่ 6 แสดงส่วนประกอบของอาหารไก่สาวอายุ 17-26 สัปดาห์ และสูตรอาหาร

ส่วนประกอบในอาหาร	% ในอาหารผสม	สูตรอาหารผสม (กก.)			
		วัตถุดิบ 1	1	2	3
โปรตีน	12	ข้าวเปลือก	-	-	62
กรดอะมิโน		ข้าวโพด	76	67.5	-
ไลซีน	0.53	รำล้าเอี้ยด	10	20	18
เมทไธโอนีน + ซีสตีน	0.48	ใบกระถินปน	7	5	-
ทริโตเฟน	0.12	กากถั่วเหลือง 44%	-	-	16
ทริโอนีน	0.45	ถั่วเหลืองเม็ด	-	5	-
ไอโซลูซีน	0.49	ปลาป่น (55%)	1	0.5	1.2
อาร์จินีน	0.68	เปลือกหอยป่น	1	1	1.7
ลูซีน	1.27	โดแคลเซียมฟอสเฟต	0.25	0.5	0.5
เพนิลอะลานีน + ไทโรซีน	1.04	เกลือป่น	0.5	0.25	0.25
รวม	100	สมุนไพร (กรัม)	180	180	180
เวลิน	0.64	รวม	100	100	100
ไกลซีน + เซรีน	0.47	หมายเหตุ 1. ข้าวโพด ข้าวฟ่าง และปลายข้าวใช้แทนกันได้ 2. ถั่วเหลืองเม็ดต้องต้มสุกก่อน โดยแช่น้ำเดือดนาน 15-20 นาที 3. สมุนไพรตามตารางที่ 2			
คุณค่าทางโภชนา					
พลังงาน (M.E.Kcal/Kg)	2,900-3,000				
แคลเซียม	0.9				
ฟอสฟอรัส	0.45				
เกลือ	0.5				

การให้แสงสว่างต้องให้ไม่เกิน 11-12 ชั่วโมง ถ้าให้แสงสว่างมากกว่านี้จะทำให้ไก่ไข่เร็วขึ้นก่อนกำหนด และอัตราการไข่ทั้งปีไม่ดี แต่จะดีเฉพาะใน 4 เดือนแรกเท่านั้น ปกติแสงสว่างธรรมชาติ 8-12 ชั่วโมงก็เพียงพอ

การให้อาหารไก่สาวแบบชังคอก จะต้องจำกัดให้ไก่สาวกินตามตารางที่ 5 พร้อมทั้งตรวจสอบน้ำหนักไก่ทุกๆ สัปดาห์ ให้อาหารวันละ 2 ครั้ง เวลา 07.00-08.00 น. และบ่ายเวลา 14.00-15.00 น. ให้น้ำกินตลอดเวลา และทำความสะอาดรางน้ำเข้าและบ่ายเวลาเดียวกับที่ให้อาหาร อาหารที่ใช้เลี้ยงไก่สาวเป็นอาหารที่มีโปรตีน 12% พลังงานใช้ประโยชน์ได้ 2,900

กิโลแคลอรี แคลเซียม 0.9% ฟอสฟอรัส 0.45% เหล็ก 0.55% และอุดมด้วยแร่ธาตุวิตามินที่ต้องการ

การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์อายุ 26-72 สัปดาห์

ไก่สาวจะเริ่มไข่ฟองแรกเมื่ออายุประมาณ 6-7 เดือน เมื่อไก่เริ่มไข่ให้เปลี่ยนสูตรอาหารใหม่ เพื่อให้มีโภชนาการเพิ่มขึ้น เพื่อไก่อนำไปสร้างไข่รวมทั้งเพิ่มแร่ธาตุแคลเซียม จากเดิม 0.90% เป็น 3.75% ฟอสฟอรัส ใช้ประโยชน์ 0.35% ส่วนไก่พ่อพันธุ์นั้นให้อาหารเช่นเดียวกับแม่ไก่ แต่มีธาตุแคลเซียมต่ำกว่า คือ 0.9% และฟอสฟอรัส 0.45% เท่าๆ กับในอาหารไก่รุ่นหนุ่มสาว

แสงเกี่ยวข้องกับการสร้างฮอร์โมนที่ใช้ในขบวนการผลิตไข่ของแม่ไก่และต้องให้แสงสว่างวันละ 14-15 ชั่วโมงติดต่อกัน การให้แสงสว่างมากกว่านี้ไม่ดี เพราะทำให้ไก่ไข่ไม่เป็นเวลาระจัดกระจาย บางครั้งไข่กลางคืน ไก่จะจิกกันมาก ตื่นตกใจง่าย และมดลูกทะลักออกมาข้างนอก โดยเพิ่มเวลาให้แสงสว่างเพิ่มขึ้นสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง จนถึงสุดท้ายวันละ 14-15 ชั่วโมง แล้วหยุดเพิ่มและรักษาระดับนี้ตลอดไป จนกว่าแม่ไก่จะหยุดไข่และปลดระวางการให้แสงด้วยหลอดไฟนีออนให้ผลดีกว่าหลอดไฟที่มีไส้ทั้งสแตนท์ที่ใช้กันในบ้านเรือนทั่วไป

โดยใช้หลอดไฟนีออน 40 วัตต์ ต่อพื้นที่ 200 ตารางฟุต และวางหลอดไฟห่างจากกัน 10-14 ฟุต สำหรับเปิดไฟเสริมจากเวลา 18.00-21.00 น. ของทุกคืนเพื่อให้ได้แสงสว่างติดต่อกัน 14-15 ชั่วโมง

ตารางที่ 7 แสดงน้ำหนักไก่สาว จำนวนอาหารที่จำกัดให้กินและวิธีการจัดการอื่นที่เกี่ยวข้องสำหรับไก่สาวอายุ 17-26 สัปดาห์

อัตราการไข่เดือนที่	อัตราการไข่ต่อเดือน (ฟอง)	กินอาหารกรัม/ตัว/วัน
1	5	70
2	10	70
3	11	70
4	12	80
5	12	80
6	10	80
7	9	70
8	9	70
9	9	70
10	8	70
11	8	70
12	8	70
รวมไข่	111 ฟอง/ตัว/ปี	28.2 กก./ปี/ตัว

ตารางที่ 8 สูตรอาหารแม่ไก่ผสมพันธุ์

วัตถุดิบ	สูตรอาหาร			โภชนะในอาหาร	ต้องการโภชนะ
	1	2	3		
1. ข้าวโพด	60.5	63.5	66.06	1. โปรตีน	15-16
2. กากถั่วเหลือง (44%)	24	21	14.63	2. พลังงานใช้ประโยชน์ (กิโลแคลลอรี่/กก.)	2,900
3. ใบกระถินปน	4	4	4	3. ไขมัน	3-4
4. ปลาป่น (55%)	-	-	5	4. เยื่อใย	4-5
5. เปลือกหอย	8.5	8.5	8.5	5. แคลเซียม	3.75
6. ไคแคลเซียม (p/18)	2.1	2.1	1	6. ฟอสฟอรัสใช้ได้	0.35
7. เกลือ	0.5	0.5	0.5	7. ไลโนลิอิก	1
8. เมทไธโอนีน	0.1	0.1	0.06	8. ไลซีน	0.71
9. ปริมิทซ์แม่ไก่ไข่	0.3	0.3	0.25	9. เมท+ซิส	0.61
10. สมุนไพร (กรัม)	180	180	180	10. ทริปเฟน	0.15

หมายเหตุ - อาหารไก่พ่อพันธุ์ให้ลดเปลือกหอย และไคแคลเซียมลงเหลือ 1 กก. และเพิ่มข้าวโพดขึ้นทดแทน นอกนั้นคงเดิม

- สมุนไพร 180 กรัม ผสมจากฟ้าทะลายโจร 144 กรัม + ขมิ้น 7 กรัม + ไพล 29 กรัม เป็นน้ำหนักแห้ง

การปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมือง

การที่จะเพิ่มมูลค่าของไก่พื้นเมืองได้ เราจะต้องมีพันธุ์ไก่ที่ดี โดยเฉพาะไก่ชนจะต้องเป็นพันธุ์ที่แข็งแรง ในภาคกลางนิยมไก่ชนที่มีรูปร่างใหญ่ หนักตัวละประมาณ 3-4.5 กก. แต่ในภาคเหนือจะนิยมไก่ชนขนาดเล็ก น้ำหนักไม่เกิน 3 กก. ส่วนภาคใต้จะนิยมไก่ชนที่มีเดือยแหลมคมและทุกภาคชอบไก่ชนเก่ง การที่ได้ไก่พันธุ์ดีราคาสูง เราจะต้องทำการปรับปรุงพันธุ์ด้วย

ตนเองอยู่อย่างต่อเนื่อง การปรับปรุงพันธุ์มีหลักการโดยสรุป อยู่ 2 หลัก ทำควบคู่กันเสมอๆ คือ หลักการจัดฝูงผสมพันธุ์ กับหลักการคัดเลือกพันธุ์

หลักการผสมพันธุ์มี 2 แบบอย่างกว้างๆ คือ

1. การผสมพันธุ์ระหว่างพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ที่ไม่เป็นญาติๆ กัน

2. การผสมกันระหว่างญาติพี่น้องสายเลือดใกล้เคียงกัน หรือเรียกว่า การผสมพันธุ์แบบเลือดชิด อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติเราจะหลีกเลี่ยงการผสมเลือดชิดค่อนข้างยาก เพราะเรามีจำนวนพ่อแม่พันธุ์จำกัด ในทางทฤษฎีก็ทำได้แต่อย่าให้เลือดชิดสูงเกิน 49 % โดยเฉพาะการปรับปรุงพันธุ์ไก่ให้ได้เลือดบริสุทธิ์หรือพันธุ์ เราจะผสมพันธุ์ให้มีเลือดชิดสูงถึง 49% ก็จะได้พันธุ์ใหม่ หรือพันธุ์ของเราเอง ซึ่งเป็นพันธุ์ไก่ที่มีคุณสมบัติเฉพาะพันธุ์

แผนผังผสมพันธุ์และคัดเลือกพันธุ์

หลังจากเราได้จำนวนพ่อและแม่พันธุ์ที่จะใช้สำหรับผลิตลูกเพื่อใช้ในการคัดเลือกพันธุ์ไว้ทดแทนในปีต่อไปแล้ว เราจำเป็นจะต้องวางแผนการผสมพันธุ์ว่าพ่อและแม่ตัวใดควรจะผสมกัน ทางวิชาการมีอยู่ 2 แบบ คือ ผสมแบบ 1 ต่อ 1 พ่อตัวหนึ่งผสมกับแม่หลายตัว เช่น 1:5 เป็นต้น แต่ที่เราได้จำนวนพ่อมา 10 ตัว แม่ 10 ตัว เราจึงควรวางแผนผังผสมแบบ 1:1 ดังนั้นเราจะได้ลูกผสมพันธุ์ทั้งหมด 10 คู่ ซึ่งทางวิชาการเราเรียกว่า 10 สายพันธุ์ ซึ่งปีต่อไปเราจะปรับปรุงพันธุ์โดยยึดเอา 10 สายพันธุ์เป็นหลักไปทุกๆ ปี และในแต่ละปี เราจะต้องผลิตลูกไก่คละเพศให้ได้คู่ละ 10-20 ตัวในจำนวน 10-20 ตัวนี้ให้คัดเลือกไว้ทำพันธุ์ทดแทนปีต่อไป

2 ตัว เป็นเพศผู้และเพศเมียอย่างละครึ่ง รวมลูกไก่ที่จะต้องผลิตในแต่ละปีเพื่อใช้ในการคัดเลือกพันธุ์เท่ากับ 100-200 ตัว และคัดเลือกไว้ทำพันธุ์ 10-20% ของจำนวนไก่ทั้งหมด ซึ่งความเข้มข้นของการคัดพันธุ์ระดับนี้ จะทำให้การคัดเลือกเพื่อปรับปรุงพันธุ์ก้าวหน้าประสบผลสำเร็จ ในระยะเวลา 5-8 ปี

การคัดเลือกพันธุ์

การคัดเลือกพันธุ์เป็นวิธีการที่จะทำให้บรรลุดัตถุประสงค์ของการปรับปรุงพันธุ์ คือ เราต้องการพันธุ์ไก่พื้นเมืองพันธุ์แท้ที่มีลักษณะดังนี้

1. รูปร่างใหญ่ สวยงาม น้ำหนักเมื่อโตเต็มที่ที่อายุ 5-6 เดือน เพศผู้หนัก 3.5-4 กก. เพศเมีย 2.5-3 กก. หรือตามขนาดของแต่ละท้องถิ่น
2. เพศผู้มีลักษณะเป็นไก่ชน
3. ขนเก่ง อดทน และฉลาด
4. สุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และทนทานต่อโรคพยาธิ
5. เลี้ยงง่ายในสภาพชนบททั่วไป

ต้นทุนการผลิตไก่พื้นเมือง

ต้นทุนการผลิตไก่พื้นเมืองหนัก 1.5 กก./ตัว ราคาหน้าฟาร์ม

- ค่าลูกไก่	9 บาท
- ค่าอาหาร 1 : 35	44.1 บาท
- ค่าแรงงาน	1.44 บาท
- ค่ายา – วัคซีน	1.49 บาท
- ค่าน้ำ – ไฟฟ้า	0.58 บาท
- ค่าวัสดุ – อุปกรณ์โรงเรือน	1.08 บาท
- ค่าเสียโอกาสเงินทุน	0.9 บาท
- อื่นๆ	21.0 บาท

รวม 79.59 บาท/ตัว

หรือ 44.22 บาท/กก.

การวางผังโรงเรือน

โรงเรือนไก่สามารถทำเป็นแบบง่ายๆ ได้ โดยอาศัยวัสดุที่มีในท้องถิ่น ไม่มีตึกและมีความสูงเพื่อที่จะให้ผู้เลี้ยงเข้าออกได้สะดวก

การสร้างโรงเรือนไก่จะมีจุดประสงค์หลักๆ ดังนี้ คือ

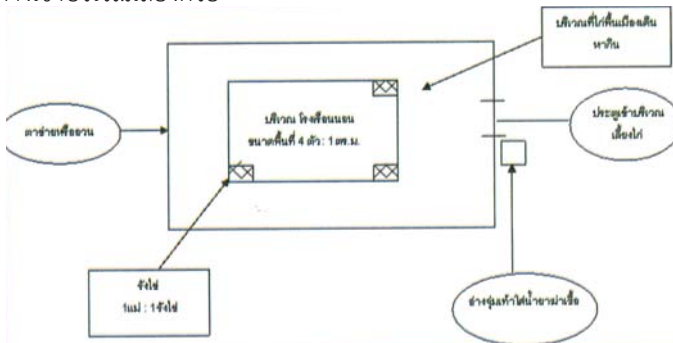
1. เป็นที่อยู่อาศัยในเวลากลางวัน
2. ใช้เป็นที่กกลูกไก่แทนแม่ไก่
3. เป็นที่ให้อาหารและน้ำในช่วงภาวะอากาศแปรปรวน เช่น ฝนตกหนัก
4. ใช้เป็นที่ซังไก่เพื่อการป้องกันโรค เช่น ทำวัคซีน หรือให้ยาต่างๆ
5. เป็นที่รวบรวมไก่สำหรับจับจำหน่าย

ขนาดของโรงเรือนขึ้นอยู่กับจำนวนไก่ ขนาดอายุของไก่ที่จะเลี้ยง เช่น ถ้าต้องการเลี้ยงเฉพาะระยะลูกไก่จนถึงระยะไก่รุ่นที่ได้น้ำหนักระหว่าง 1.5-2 กิโลกรัม จำนวนที่จะเลี้ยงได้นั้น จะใช้สัดส่วนประมาณ 8 ตัวต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร ดังนั้นถ้าโรงเรือนมีขนาดกว้าง x ยาว ประมาณ 3x5 เมตร จะสามารถเลี้ยงไก่ได้ประมาณ 120 ตัว แต่ถ้าต้องการเลี้ยงเป็นพ่อและแม่พันธุ์ควรใช้สัดส่วนประมาณ 4 ตัวต่อ 1 ตารางเมตร ดังนั้นในโรงเรือนดังกล่าวจะสามารถเลี้ยงได้ประมาณ 60 ตัว

โรงเรือนต้องอยู่ห่างจากบ้านพักอาศัยของตนเองและเพื่อนบ้านพอสมควร และมีพื้นที่สำหรับเลี้ยงสัตว์ปีกเป็นสัดส่วน เพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนสัตว์ปีกที่เลี้ยง โดยมีตาข่าย/อวน หรือวัสดุอื่นไว้กันเป็นรั้วรอบบริเวณที่เลี้ยง พร้อมจัดให้มีอ่างน้ำยาฆ่าเชื้อพร้อมฝาปิดไว้บริเวณหน้าทางเข้าบริเวณเลี้ยงด้วย

ตัวอย่างรูปแบบฟาร์ม

รูปแบบโรงเรือน

โรคและการป้องกันโรค

โปรแกรมการทำวัคซีน

การที่ไก่จะมีภูมิคุ้มโรคดีขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น โปรแกรมการทำวัคซีนที่ดี การเลือกชนิดวัคซีนที่เหมาะสม และคุณภาพดี วิธีการให้วัคซีน ดินฟ้าอากาศและสุขภาพของฝูงไก่เอง ขณะที่ทำวัคซีนเป็นต้น นอกจากนี้ การที่ทำวัคซีนกับฝูงไก่พร้อมๆ กันยังยากที่จะให้ทุกตัวสร้างภูมิคุ้มกันโรคได้ดีเท่าเทียมกัน ถึงแม้ว่าทำวัคซีนไปแล้วได้ผลสมบูรณ์ตามเป้าหมาย แต่โรคอาจเกิดกับไก่เป็นบางส่วน ทำให้ภูมิคุ้มกันโรคหมดเร็วกว่าที่ควร ดังนั้น บางครั้งจึงจำเป็นต้องมีการทำวัคซีนซ้ำ

ข้อควรทราบก่อนการทำวัคซีน

ข้อควรทราบและข้อควรปฏิบัติ

1. ทำวัคซีนให้แก่สัตว์ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง และไม่เป็นโรคเท่านั้น
2. ศึกษารายละเอียดการเก็บรักษา และการทำวัคซีนตามคำแนะนำเฉพาะของวัคซีนแต่ละชนิด เพื่อให้วัคซีนมีประสิทธิภาพดีที่สุด และสามารถเก็บรักษาได้นาน
3. ใช้วัคซีนตามคำแนะนำของสัตวแพทย์เท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีโรคระบาดเกิดขึ้นแล้ว หรือเกิดโรคระบาดในบริเวณใกล้เคียง
4. วัคซีนสามารถใช้จนถึงวันหมดอายุที่ระบุไว้ข้างขวด
5. อย่าวางวัคซีนถูกความร้อนหรือแสงแดด

และต้องให้วัคซีนครบตามขนาดที่กำหนดไว้

6. หลังให้วัคซีนแก่สัตว์ที่กำลังจะนำไปส่งโรงฆ่า ควรเว้นช่วงเวลาตามคำแนะนำของวัคซีนแต่ละชนิด

7. วัคซีนที่เหลือจากการใช้ควรทำลาย เพื่อหลีกเลี่ยงจากการปนเปื้อนด้วยเชื้อโรคอื่น ซึ่งจะทำให้คุณภาพวัคซีนลดลงและเป็นอันตรายในการนำไปใช้ครั้งต่อไป

8. ขวดบรรจุวัคซีนหรือภาชนะที่ใช้ในการผสมวัคซีน เมื่อใช้แล้วควรต้มหรือเผาทำลายเชื่อก่อนทิ้ง โดยเฉพาะวัคซีนเชื้อเป็น

9. ต้องให้วัคซีนซ้ำเมื่อหมดระยะความคุ้มโรคของวัคซีนแต่ละชนิด

10. วัคซีนแบบที่ต้องผสมกับน้ำยาละลาย เมื่อผสมแล้วต้องใช้ให้หมดภายใน 2 ชั่วโมง ระหว่างนั้นต้องเก็บในกระติกน้ำแข็ง

11. วัคซีนที่เสื่อมสภาพ หมดอายุ มีการปนเปื้อน หรือสีของวัคซีนเปลี่ยนไป ห้ามนำมาใช้

12. การป้องกันโรคด้วยวัคซีนให้ได้ผล ต้องพยายามให้แก่สัตว์ทุกตัวในหมู่บ้าน ยิ่งปริมาณสัตว์ที่ได้รับวัคซีนมาก ระดับภูมิคุ้มโรคในฝูงก็ยิ่งสูง โอกาสที่เกิดโรคระบาดจึงมีน้อย

13. การให้วัคซีนเพื่อสร้างระดับความคุ้มโรคในแม่พันธุ์ สามารถถ่ายทอดภูมิคุ้มกันให้ลูกได้ในระยะแรกเกิด

โปรแกรมวัคซีนสำหรับไก่พื้นรัฐ

อายุ	วัคซีนที่ใช้						
	อหิวาต์ เปิด-ไก่	นิวคาสเซิล เชื้อเป็น สเตรนลา โซต้า	นิวคาส เซิลเชื้อ ตายสเตรน ลาโวต้า	กัมโบโร เชื้อเป็น สเตรน ซี ยู วัน เอ็ม	กัมโบโร เชื้อตาย สเตรน ซี ยู วัน เอ็ม	หลอดลม อักเสบ ติดต่อในไก่	ฝีดาษไก่
5-7 วัน						✓	
7-10 วัน		✓					
14 วัน				✓			
14-21 วัน						✓	
3 สัปดาห์		✓					
5 สัปดาห์	✓			✓			✓
8 สัปดาห์		✓					
16 สัปดาห์		✓	✓				
18 สัปดาห์					✓		
ทุกๆ 6-8 สัปดาห์		✓	✓			✓	
ทุกๆ 12 สัปดาห์	✓						
วิธีให้	ฉีดเข้า กล้ามเนื้อ/ ใต้ผิวหนัง	หยอดตา/ จุมูก, ละลายน้ำ, สเปรย์/พ่น ละออง	ฉีดเข้า กล้ามเนื้อ/ ใต้ผิวหนัง	ละลายน้ำ	ฉีดเข้า กล้ามเนื้อ/ ใต้ผิวหนัง	หยอดตา/ จุมูก	แทงปีก

การเตรียมอุปกรณ์ก่อนทำวัคซีน

- อุปกรณ์ในการทำวัคซีน เช่น เข็มและกระบอกฉีดยา ต้องต้มในน้ำสะอาดให้เดือดนาน 15 นาที ก่อนและหลังการใช้ ห้ามแช่ในน้ำยาฆ่าเชื้อโรค
- วัคซีนชนิดเป็นน้ำหรือน้ำมันพร้อมฉีด จะต้องทำความสะอาดจุกยางและคอกขวดด้วยสำลีชุบแอลกอฮอล์ เขย่าวัคซีนให้เป็นเนื้อเดียวกัน แล้วใช้เข็มและกระบอกฉีดยาที่ต้มสะอาดแล้วดูตุ่ววัคซีนออกมาตามขนาดที่จะใช้

3. วัคซีนชนิดที่จะต้องผสมก่อนใช้ ต้องใช้เข็ม และกระบอกฉีดยาที่ต้มสะอาดดูดย้ำยาละลายที่เตรียมไว้ สำหรับวัคซีนแต่ละชนิดฉีดเข้าไปในขวดบรรจุวัคซีน เขย่าให้ เข้ากันประมาณ 2-5 นาที แล้วดูวัคซีนออกมาตามขนาดที่ จะใช้วัคซีนที่ละลายแล้วต้องใช้ให้หมดภายใน 2 ชั่วโมง ระหว่างการใช้จะต้องเก็บวัคซีนในกระติกน้ำแข็ง สำหรับ หลอดบรรจุวัคซีนและอุปกรณ์ในการทำ เมื่อใช้แล้วควรต้ม ทำลายเชื้อก่อนทิ้งหรือเก็บไว้ โดยเฉพาะวัคซีนเชื้อเป็น

วัคซีนสำหรับสัตว์ปีก

ตำแหน่งบนตัวสัตว์ที่ จะฉีดวัคซีน

สัตว์ปีก

1. ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ ใช้เข็มเบอร์ 20-21 ยาว 1/2 นิ้ว บริเวณกล้ามเนื้อหน้าอก หรือ กล้ามเนื้อโคนขาหลัง ฉีดเข้า กล้ามเนื้อหน้าอกจะมีความ ปลอดภัยสูงกว่าฉีดเข้ากล้ามเนื้อ โคนขาหลัง เนื่องจากกล้ามเนื้อขา หลังมีเส้นประสาทใหญ่พาดผ่าน
2. ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง ใช้เข็มเบอร์ 20-21 ยาว 1/2 นิ้ว บริเวณหลังคอ
3. หยอดตา ดึงหนัง ตาล่าง หยดวัคซีนด้วยหลอด หยดลงที่ตา

4. หยอดจุมก ใช้นิ้วมือปิดจุมกข้างหนึ่งแล้วหยดวัคซีนที่รูจุมกอีกข้างหนึ่ง เมื่อสัตว์สูดวัคซีนแล้วจึงปล่อยนิ้ว
5. แหวงปีก ใช้เข็มรูปส้อมจุ่มวัคซีนในขวดให้มิดเข็ม แหวงที่พังผืดของปีก (Wing Web) อย่าให้ถูกเส้นเลือด

โรคไข้หวัดนก(Avian influemza หรือ Bird flu)

เป็นโรคติดต่อในสัตว์ปีก เกิดจากเชื้อไวรัส แบ่งเป็น 2 ชนิด ได้แก่ ชนิดไม่รุนแรงและชนิดรุนแรงมาก โรคไข้หวัดนกชนิดรุนแรงมากที่เกิดในประเทศไทยเป็นสายพันธุ์ H5N1 ที่สามารถติดต่อถึงคนได้

สัตว์ปีกอะไรบ้างที่เป็นโรคนี

สัตว์ปีกทุกชนิดสามารถเป็นโรคนีได้ ทั้งนี้เป็ดและนกที่ติดเชื้อไวรัสมักจะไม่แสดงอาการป่วย แต่จะขับเชื้อออกมาทางอุจจาระได้

โรคใช้หวदनกติดต่อมาถึงสัตว์ปีกได้อย่างไร

โรคนี้สามารถติดต่อได้โดยเชื้อเข้าสู่เยื่อจมูก ตาหรือปาก ขณะกินอาหารที่ปนเปื้อน เชื้อโรคจากสิ่งคัดหลั่งต่างๆ เช่น อุจจาระ น้ำมูก น้ำตา หรือน้ำลาย หรือสัมผัสสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตายโดยตรง

สัตว์ปีกได้รับเชื่อนานเท่าใดจึงแสดงอาการ

ประมาณ 2-3 ชั่วโมง ถึง 3 วัน หรืออาจนานถึง 14 วัน ขึ้นอยู่กับชนิดของเชื้อ ปริมาณเชื้อและชนิดสัตว์ปีก

สัตว์ปีกที่ป่วยแสดงอาการอย่างไร

สัตว์ปีกที่ได้รับเชื้อจะแสดงอาการไอ จาม มีไข้ หน้าบวม มีสีแดงคล้ำ ชัก มีจุดเลือดออกบริเวณหน้าแข้งหรือตากะทันหันโดยไม่มีอาการป่วย หรือกินอาหารลดลง ปริมาณไข่ลดลงหรือหยุดไข่

โรคใช้หวदनกติดต่อมาถึงสัตว์ปีกในแหล่งที่เลี้ยงได้อย่างไร

เชื้อไวรัสสามารถแพร่กระจายเข้ามาในแหล่งที่เลี้ยงโดยอาจติดมากับนกธรรมชาติ สัตว์อื่นๆ สิ่งของเครื่องใช้ เช่น ถาดไข่ รถบรรทุกสัตว์ปีกหรือไข่และยานพาหนะอื่นๆ ที่เข้าออกแหล่งที่เลี้ยง รวมถึงคนที่เข้าออกแหล่งที่เลี้ยงด้วย

โรคนี้ติดต่อมาถึงคนได้หรือไม่ ติดต่อได้อย่างไร

โรคนี้ติดต่อสู่คนได้ แต่โอกาสน้อยมาก ส่วนใหญ่มักเกิดจากการสัมผัสน้ำมูก น้ำลาย อุจจาระ หรือสิ่งคัดหลั่งของสัตว์ป่วย ซึ่งอาจติดมากับมือ และเข้าสู่ร่างกายเยื่อของจมูกและตา ในปัจจุบันยังไม่พบการติดต่อของโรคผ่านการกินเนื้อหรือไข่ของสัตว์ปีกที่ปรุงสุกแล้ว

คนที่ได้รับเชื้อใช้หวदनกเท่าใดจึงแสดงอาการ

ประมาณ 1-3 วัน ผู้ป่วยที่เป็นเด็กเล็ก ผู้สูงอายุและผู้มีโรคประจำตัวที่มีภูมิคุ้มกันไม่ดี อาจมีอาการรุนแรงได้ โดยจะมีอาการหอบ หายใจลำบาก

การป้องกันโรคใช้หวदनกในสัตว์ปีกพื้นเมือง

1. ปรับระบบการเลี้ยงให้สามารถดูแลไก่พื้นเมืองได้ทั่วถึง
2. ควบคุมการเข้า-ออกของคน สัตว์ ยานพาหนะภายในแหล่งที่เลี้ยง

2.1 ห้ามบุคคลภายนอกเข้าแหล่งที่เลี้ยงโดยไม่จำเป็น บุคคลเข้าออกแหล่งที่เลี้ยงต้องผ่านการฆ่าเชื้อก่อนเข้า-ออกแหล่งที่เลี้ยงทุกครั้ง(จุ่มเท้า)

2.2 หลีกเลี้ยงยานพาหนะเข้าแหล่งที่เลี้ยงโดยไม่จำเป็น หากจำเป็นต้องเข้าแหล่งที่เลี้ยงให้ฉีดพ่นยานพาหนะด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคก่อน

3. งดซื้อสัตว์ปีกจากพื้นที่อื่นๆ เข้ามาเลี้ยงในพื้นที่ที่ไม่เกิดโรค

4. ไม่ใช้น้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ควรใช้น้ำสะอาดในการเลี้ยงสัตว์ปีก

5. ป้องกันเชื้อโรคที่ปนเปื้อนไข่ และถอดไข่ในแหล่งที่เลี้ยงโดยฆ่าเชื้อโรคที่ไข่และถอดไข่ทุกครั้งก่อนนำเข้าแหล่งที่เลี้ยง

6. หากสัตว์ปีกป่วยหรือตายไม่ว่าด้วยสาเหตุใด ให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในท้องที่ อสม. อสป. หรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทันทีเพื่อไปดำเนินการควบคุมโรคและทำลายเชื้อโรค และควรปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันกันแพร่ระบาดของโรค ควรสวมผ้าพลาสติกกันเปื้อน ผ้าปิดปากและจมูก ถุงมือ หมวก เมื่อต้องสัมผัสสัตว์ปีกที่ตาย และควรนำอุปกรณ์ที่ใช้แล้วไปแช่และซักล้างด้วยผงซักฟอกก่อนนำมาใช้ใหม่ หรือนำไปเผา หรือฝัง

7. ห้ามบริโภคสัตว์ปีกที่ป่วยตายหรือนำสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตายไปจำหน่าย

8. ห้ามนำสัตว์ปีกป่วยหรือตายทิ้งลงในแหล่งน้ำสาธารณะให้ทำการเผาหรือฝังใต้ระดับพื้นดินไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร และรดทับด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค

9. ล้างมือทุกครั้ง ก่อนและหลังสัมผัสสัตว์ปีก

สิ่งที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

1. จัดให้มีอ่างน้ำยาฆ่าเชื้อพร้อมผ้าปิด หรือวางไว้ในที่ร่มป้องกันแสงแดดและฝนได้ โดยก่อนเข้าโรงเรือนต้องจุ่มเท้าในอ่างน้ำยาฆ่าเชื้อโรคทุกครั้ง

2. หมั่นเปลี่ยนน้ำยาฆ่าเชื้อโรคในอ่างจุ่มเท้าทุกครั้ง เมื่อพบว่าสกปรก หรืออย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง

3. เปลี่ยนน้ำกินและทำความสะอาดภาชนะใส่น้ำกินของไก่ทุกวัน

4. ภายในโรงเรือนที่ไก่นอนให้ปูวัสดุรองพื้นเช่น แกลบ ฟางข้าว และเปลี่ยนเมื่อพบว่าสกปรก

5. มีภาชนะใส่น้ำ และถังอาหารให้ไก่กินอย่างพอเพียง
6. ให้อาหารเสริมนอกจากหากินเอง เช่น ข้าวโพด ข้าวเปลือก เศษพืชผัก/ผลไม้ หญ้า แหน หยวก กล้วยสับ ฯลฯ ให้ไก่กินทุกวัน
7. ในกรณีที่จะนำสัตว์ปีกเข้าร่วมฝูงต้องมีการกักกันไว้ในบริเวณอื่นก่อนอย่างน้อย 7 วัน
8. ดูแล/ตรวจสอบสุขภาพไก่เป็นประจำทุกวัน

การป้องกันโรคใช้หวัดนกสำหรับพู่ซ้อสัตว์ปีก

1. ไม่ซื้อสัตว์ปีกที่ป่วยตายหรือตายจากแหล่งที่เลี้ยงสัตว์ปีกตายมากผิดปกติ
2. เมื่อซื้อสัตว์ปีกที่โตแล้วไม่ควรแวะแหล่งที่เลี้ยงสัตว์ปีกอื่น หากจำเป็นต้องเข้าแหล่งที่เลี้ยงอื่นอีกให้จอดยานพาหนะ
3. ต้องทำความสะอาดและฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคที่ตัวรถ ล้อรถและกรงใส่สัตว์ปีกให้ทั่วถึงทุกซอกทุกมุมหลังจากนำสัตว์ปีกส่งโรงฆ่าสัตว์
4. ต้องระมัดระวังตนเองโดยการใช้ผ้าปิดปากและจมูก สวมแว่นตา ถุงมือ รองเท้าบูท ล้างมือ และอาบน้ำชำระร่างกาย พร้อมทั้งเปลี่ยนเสื้อผ้าทุกครั้งหลังจากปฏิบัติงานเสร็จ

การป้องกันโรคใช้หวัดนกในโรงฆ่าสัตว์ปีก

1. ไม่รับสัตว์ปีกป่วยเข้าโรงฆ่า
2. ถ้ามีสัตว์ตายให้ทำลายด้วยการเผาหรือฝัง
3. หากพบซากสัตว์ปีกหรือเครื่องในสัตว์ปีกมีความผิดปกติ เช่น มีจุดเลือดออก เลือดคั่ง หรือมีสีคล้ำผิดปกติให้ทำลายซากสัตว์ปีกหรือเครื่องในสัตว์ปีกโดยการเผาหรือฝัง
4. ล้างบริเวณที่ฆ่าและสัตว์ปีกให้สะอาดด้วยผงซักฟอก พร้อมทั้งราดหรือฉีดพ่นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคและรีบแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ทันที

การป้องกันโรคใช้หวัดนกสำหรับพู่บริโภค

1. เลือกซื้อสัตว์ปีกจากแหล่งที่เลี้ยงผ่านการรับรองมาตรฐานแหล่งที่เลี้ยงสัตว์ปีกของกรมปศุสัตว์

2. เลือกซื้อเนื้อสัตว์ปีก ไข่ และผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกจากแหล่งจำหน่ายที่ถูกสุขลักษณะ
3. ไม่ซื้อสัตว์ปีกที่ราคาถูกผิดปกติ หรือสภาพซากไม่สมบูรณ์มีจุดเลือดออก สีของเนื้อซีด หรือเกลี้ยงผิดปกติ
4. เลือกซื้อไข่ที่บรรจุในภาชนะที่สะอาด ไม่มีมูลติดเปลือกไข่
5. บริโภคเฉพาะเนื้อสัตว์ปีกและไข่ที่ปรุงสุก
6. หลังจากปรุงอาหาร ต้องล้างมือด้วยสบู่ทุกครั้ง

แจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ทันทีหากสัตว์ปีกของท่าน

- มีอัตราการตายอย่างน้อยร้อยละ 5 ใน 2 วัน
- แสดงอาการอื่นร่วมด้วย ดังนี้
 - ตายกะทันหัน
 - อาการทางระบบทางเดินหายใจ เช่น หายใจลำบาก หน้าบวม น้ำตาไหล
 - อาการทางระบบประสาท เช่น ชัก คอบิด
 - ท้องเสีย ขนยุ่ง ซึม ไม่กินอาหาร
 - ไข่ลด ไข่รูปร่างผิดปกติ
 - หงอนเหียงสีคล้ำ หรือหน้าแข้งมีจุดเลือดออก

วิธีการทำความสะอาดและทำลายเชื้อโรคในเล้าไก่และโรงเรือน

1. นำวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ออกนอกโรงเรือนและทำลายเชื้อโรค ดังนี้
 - 1.1 ทำความสะอาดด้วยน้ำผสมผงซักฟอกถูหรือขัดคราบไขมัน ผุน แล้วล้างออกด้วยน้ำสะอาด
 - 1.2 แห่หรือพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อ
 - 1.3 ตากวัสดุอุปกรณ์ให้แห้ง
2. กำจัดเศษอาหาร มูลสัตว์ สิ่งปฏิกูล หยากไย่ออกจากโรงเรือนรดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ แล้วทำลายโดยการเผาหรือฝัง ไม่ควรนำมูลไก่ไปทำปุ๋ย

3. กำจัดพาหะ เช่น หนู มด ปลวก ด้วยสารเคมีที่ใช้ในการกำจัดพาหะดังกล่าว เช่น ยาเบื่อหนู หรือยากำจัดมด ปลวก
4. ทำความสะอาดโรงเรือนด้วยน้ำผสมผงซักฟอก โดยการถูหรือขัดคราบไขมัน ผ่นออกแล้วล้างด้วยน้ำสะอาดอีกครั้ง
5. พ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคให้ทั่วทุกซอกทุกมุมของโรงเรือน โดยการผสมยาฆ่าเชื้อในอัตราส่วนตามที่กำหนดไว้ในฉลากข้างขวด

ยาฆ่าเชื้อที่ใช้ในการควบคุมและลดการกระจายเชื้อโรค

เชื้อไวรัสใช้หวัดนกจะมีความไวต่อน้ำยาฆ่าเชื้อเกือบทุกชนิด และสามารถทำให้อ่อนกำลังลงได้โดยใช้ความร้อนและความแห้ง ควรล้างวัสดุอุปกรณ์ และยานพาหนะด้วยผงซักฟอก และใช้น้ำยาฆ่าเชื้อทำลายเชื้อโรคเพื่อควบคุมมิให้มีการปนเปื้อนอุจจาระไปกับยานพาหนะ กลุ่มยาฆ่าเชื้อที่ได้ผลดีในการทำลายเชื้อ คือ

1. กลูตาราลดีไฮด์ (Glutaraldehyde)
2. แอมโมเนียมคลอไรด์ (Ammonium chloride)
3. สารประกอบควอเตอร์นารี แอมโมเนียม (Quarternary mmoniumcompound)
4. สารประกอบคลอรีน (Chlorine compound)
5. สารประกอบไอโอดีน (Iodine compound) เช่น เบต้าดีน โพรดีน เป็นต้น
6. ฟีนอล (Phenol) เช่น เดทตอล เป็นต้น
7. สารที่เป็นกรด-ด่างแก่ เช่น โซเดียมไฮโปคลอไรต์

โรคใช้หวัดนกมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยหรือไม่

เนื่องจากทำให้มีผู้เสียชีวิตจึงมีผลกระทบทั้งทางด้านสาธารณสุขและเศรษฐกิจโดยเฉพาะเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปีก ผู้จำหน่ายสัตว์ปีก ผู้บริโภคธุรกิจอาหารสัตว์ อุตสาหกรรม การแปรรูป รวมทั้งมีผลกระทบต่อภาคการส่งออกและต่อเนื่องถึงการท่องเที่ยว

ข้อเสียของการใช้วัคซีนป้องกันโรคไขหวัดนก

ถึงแม้วัคซีนสามารถสร้างภูมิคุ้มกันได้บางส่วนถ้าใช้วัคซีนสายพันธุ์เดียวกับโรคที่เกิด ลดอัตราการตายได้ แต่เมื่อสัตว์ปีกนั้นได้รับเชื้อไขหวัดนก ก็สามารถแพร่เชื้อได้ทางสิ่งขั้บถ่าย เช่น อุจจาระ

ข้อเสีย ทำให้ไม่สามารถทราบสถานะของโรคได้ และเกิดการกลายพันธุ์ของเชื้อ ทำให้เชื้อแพร่ออกไปในสิ่งแวดล้อม และสัตว์ปีกอื่นๆ เกิดโรคได้

ทำไมรัฐบาลจึงมีนโยบายไม่ใช้วัคซีนป้องกันโรคไขหวัดนกในสัตว์ปีก

เนื่องจากวัคซีนไม่สามารถป้องกันโรคได้ 100% วัคซีนที่ใช้กันในปัจจุบันในหลายประเทศใช้ในการหยุดยั้งโรค หยุดยั้งการตายของสัตว์ปีกแต่สัตว์ปีกที่ใช้วัคซีนทั้งหมดจะถูกทำลายทิ้งหลังโรคสงบ ไม่ใช่วัคซีนเป็นโปรแกรมประจำ

สัตว์ปีกที่ได้รับเชื้อหลังจากทำวัคซีนสามารถขับเชื้อออกมาทางอุจจาระได้ ทำให้มีเชื้อแพร่ไปในสิ่งแวดล้อม ทำให้ติดต่อไปยังสัตว์ปีกอื่นและเกิดการระบาดของโรคได้

โรคนิวคาสเซิล

สาเหตุ พารามิกโซไวรัส

การติดต่อ การหายใจการกินอาหารหรือน้ำที่มีเชื้อปนเปื้อน

ระยะฟักตัว 5-6 วัน

อาการสำคัญ ระบบหายใจ หายใจลำบาก ไอ จาม มีน้ำมูก ตาแฉะ ระบบทางเดินอาหาร ท้องเสีย ถ่ายสีเขียวอาจมีเลือดปน ระบบประสาท หัวสั่น ตัวสั่น กล้ามเนื้อกระตุก อัมพาต คอปิด

การรักษา/ป้องกัน ไม่มีการรักษาป้องกันโดยการทำวัคซีน โดยเริ่มฉีดครั้งแรกในช่วงอายุ 7-10 วัน (เชื้อเป็น) ฉีดครั้งที่ 2 เมื่ออายุ 3 สัปดาห์(เชื้อเป็น) ครั้งที่ 3 เมื่ออายุ 8 สัปดาห์ (เชื้อเป็นและเชื้อตาย) และหลังจากนั้นฉีดซ้ำทุก 6-8 สัปดาห์(เชื้อเป็นและเชื้อตาย)

โรคฝีดาษ

สาเหตุ	โพลีอ็อกไวรัส
การติดต่อ	ทางบาดแผลหรือรอยขีดข่วน ยุงหรือแมลงดูดเลือด
ระยะฟักตัว	4-10 วัน
อาการสำคัญ	ฝีดาษแห้ง เป็นตุ่มนูน หรือสะเก็ดบริเวณผิวหนังที่ไม่มีขน เช่น หัว คอ รอบ ทวาร ขา ฝีดาษเปียก มีเป็นแผ่นนูนสีเหลือง พบภายในปาก ไช้ส โปรงจุมก คอ กล่อง เสียง หลอดลม
การรักษา/ป้องกัน	ใช้ทิงเจอร์ทาที่ผิวหนัง 1-2 ครั้ง (ระวังเข้าตาไก่) ป้องกัน โดยการท้าวคั้นใน ไก่อายุ 5 สัปดาห์ ไก่จะมีความคุ้มโรค อยู่ได้นาน 1 ปี

โรคหิวาต์เปิด-ไก่

สาเหตุ	เชื้อแบคทีเรียแกรมลบ พาสจูเรลล่า
มัลโตซิเต้า	
การติดต่อ	การกินอาหารหรือน้ำที่มีเชื้อปนเปื้อน การหายใจการแพร่เชื้อผ่านไข่ หรือ พาหะ
ระยะฟักตัว	2 สัปดาห์
อาการสำคัญ	ชนิดเฉียบพลัน ป่วยและตายกะทันหัน โดยไม่แสดงอาการให้เห็น หรืออาจพบ ไข้สูง มีน้ำมูก น้ำลายไหล เป็นเมือก หัวตก หน้าและหงอนสีม่วงคล้ำ หายใจ ลำบากและถี่ เบื่ออาหาร กระจายน้ำ ท้องร่วง ขนร่วงชนิดเรื้อรัง เบ็ดจะมี อาการป่วยนอน นานเป็นเดือนๆ มีอาการหงอยซึม พบลักษณะบวมที่เหนียง โปรงจุมก ข้อ ขา ข้อ ปีก ฝ่าเท้า และบริเวณก้น ตาแฉะ หายใจหอบ
การรักษา/ป้องกัน	ยาปฏิชีวนะ เช่น เจนตามัยซิน เอ็นโรฟลอกซาซินหรือยาซัลฟา โดยการฉีด หรือละลายน้ำให้กิน ติดต่อกัน 2-3 วัน ป้องกันโดยการท้าวคั้น โดยเริ่มฉีด ครั้งแรกเมื่ออายุ 5 สัปดาห์ และฉีดซ้ำทุก 12 สัปดาห์

เอกสารอ้างอิง

กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์ 2550, คู่มือการเลี้ยงไก่พื้นเมือง,ชุมชนสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด กรุงเทพฯ 22 หน้า

จิโรจ ศศิปรียจันทร์.2547.การตัดการและโรคสำคัญในไก่เนื้อ. บริษัทธนาเพลส แอนด์ กรฟฟิค จำกัด.
กรุงเทพฯ. 232 หน้า.

สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ กรมปศุสัตว์.2549. โรคสัตว์ปีก ชุมชนสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด กรุงเทพฯ. 13 หน้า

สวัสดิ์ ธรรมบุตร.2545 การเลี้ยงไก่ชนและไก่พื้นเมือง. บริษัท นาคาอินเตอร์มีเดีย จำกัด.
กรุงเทพฯ. 112 หน้า

สำนักควบคุมป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์.2548 คู่มือการทำลายสัตว์ปีกสำหรับผู้
ปฏิบัติงาน. 28 หน้า

สำนักควบคุมป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์. 2550 การป้องกันโรคไข้หวัดนก. 28 หน้า

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 96000

โทรศัพท์ 0-7363-1033 โทรสาร 0-7363-1034

Email : cpt_1@ldd.go.th Website : www.pikunthong.com